

A NOVA TERRA

BOLETIN DECENAL

Idearium da Irmandade da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZÓN

Na Cruña, ó mes, 40 cts.
Coste d'un número 10 >

Fora, trimestre, 1'50 pts.
América, id. 2 >

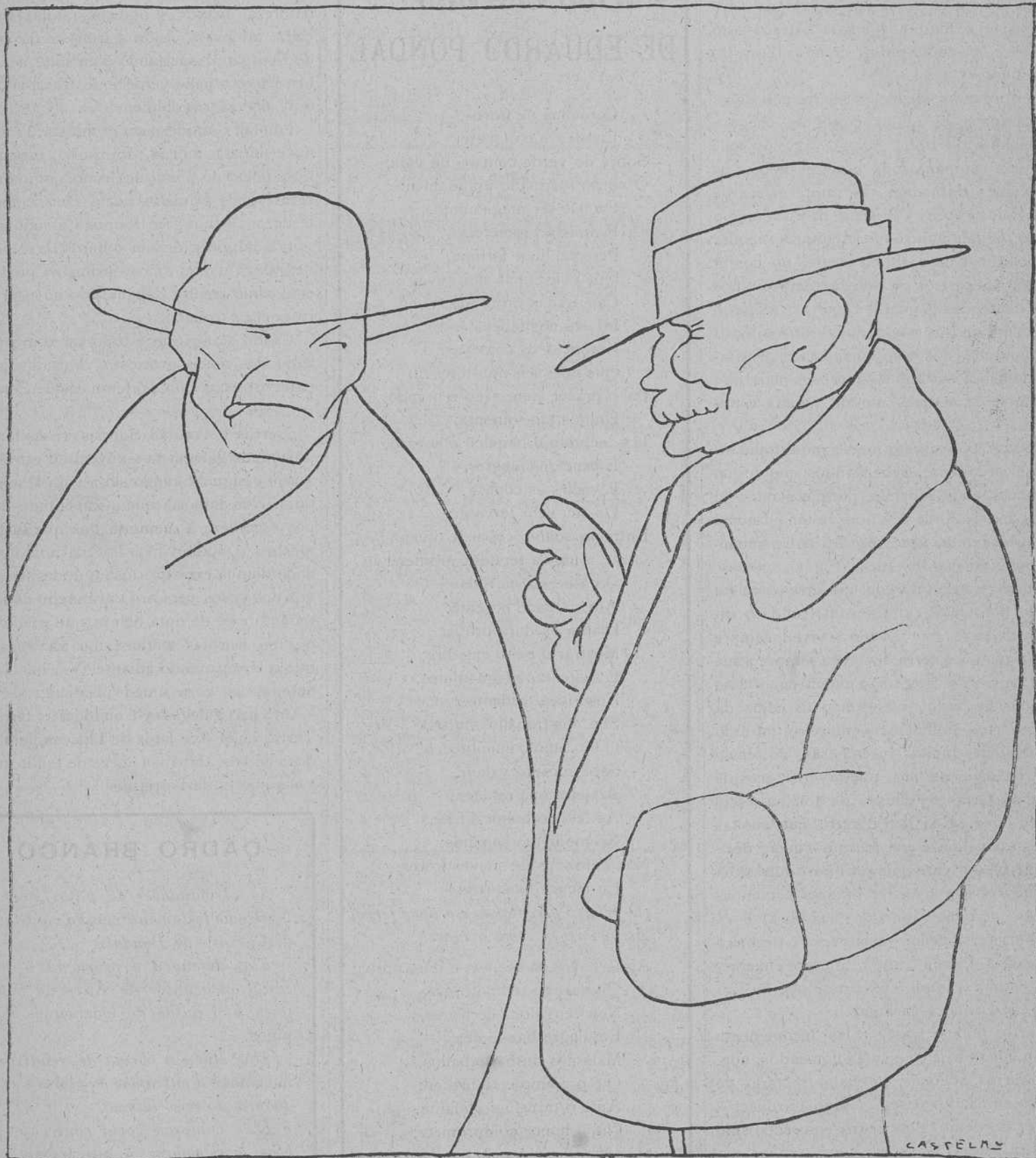
Pagos adelantados

Redacción e Administración: REGO D' AUGA, 38, 1.º

Núms. 47-48

A CRUÑA 10 DE MARZO DE 1918

NAS ELEICIÓS, por Castelao

FERRER - CORUÑA

CASTELAO

—E si a mán ven aínda vendédel-o voto.

—Sí, señor, sí; era mellor que nol-o roubaran, como denantes.

NO ANIVERSARIO DE DOUS POETAS

CURROS E PONDAL

NA data do 7 do mes de marzal—xa fai anos—finouse aló, na Habana, Curros Enríquez. Na data do 8 d'iste mesmo mes, o ano pasado, finóuse na Cruña o bardo Pondal.

Curros nascera ó seu tempo; Pondal nascera «póstumo». Por iso Curros é popular como x'ó era en vida. Por iso Pondal—intraducible a ningunha lingua estrana—samente é gustado pol-os homes d'esprito algo fino.

Certo que un día c'os tristes conceutos da campana d'Anllóns conseguiu chegare ós ouvidos do pobo galego. Pro os sons d'aquela campana fono e-morecendo, c-os queixumes dos pinos, as imprecazóns de Breogán, as voces de xesta da raza que o bardo bergantiñan soupo escoitar e recoller na beira mar da costa da morte, no confin dos verdes castros c'o ceio bretemoso e nos irtos chaos das gándaras esquivas, xa pasaron como cousas vagas diante dos ouvidos da multitude que soio pode ainda prestarlles atención ós ruidos sonoros mais non decatarse de matices nin de finuras espirituales.

Pondal, pol-o tanto, non ganou popularidade verdadeira. Saben todos que foi un bô poeta; mais sábenno, porque é autor da Campana de Anllóns e porque ten un nome eufónico, moitas veces escrito antre gabanzas nos xornas e boletíns.

Curros xa é outra cousa; Curros non foi bardo d'intuicións primitivistas, produto directo da terra que na terra viveu sempre com'o pino, e á terra devolveu sempre a sua esencia; Curros non foi o poeta envolto de cote no mantelo esgrevio da alma da raza. Curros, bohemio, aventureiro, infruido pol-as ideas moitas veces falsas, do século XIX, recoileu na sua poesía civil ecos de total-as terras e reflexos de total-as escolas en boga. E si ben é certo que moitas veces asemellóuse a si mesmo—quere decire que foi un vate galeguísimo—outras, en troques, obríganos a lembranzas e comparanzas que poñen somas na sua obra.

Coma versificador quizais sexa o primeiro de Galicia. Pro en Curros, con sere enxebre, non s'atopa a fonda enxebreza que en Rosalía, en Lamas e en Pondal.

Curros pódese traducire sin incomenente algún. Os outros tres vates nomeados, non. En Curros, ademais, latexa o sectario de cando en cando, e según dixo Carducci—cantor do demo coma Curros—o sectarismo abafa a beleza.

Endeben: O mesmo Curros, que Rosalía, que Lamas e Pondal, as catro fortes columnas

do noso renacemento poético, tiveron pr'a lingoá que fixaron pra sempre, pra a lingoá que terá de facernos libres, suprema expresión da nosa raza, produto da nosa civilización, cantos cheos de luz patriótica.

OS NÓSOS MORTOS MANDAN.....

DE EDUARDO PONDAL

Coroados de frores,
En alegre banquete;
Sobre do verde cómaro da vida,
O corpo reclinado brandamente;
Facil é ser magnánimos,
E amista prometerse;
Pero cando a fortuna,
Que constancia non teve,
Cas usadas promesas,
Injusta nos fallece;
Entonces os convivas,
Que boas leis non reteñen,
Pol-o pracer afeminado e brando,
Unidos tan samente;
Ja concluído o báquico alborozo,
E cancións alegres,
E vacies as copas,
Do seu licor fervente;
Entregar soen o cobarde olvido,
O qu' a lingua femínea promete.
O caso está na ruda
Adversidade urgente;
Diante da dura proba,
Mostrar o peito engebre;
E sustentar magnanimos,
Noso ideal ardente.
Sóo nos traballos duros,
Qu' o ánimo ennobrecen,
Sábese canto valen,
Aqueles que reteñen,
As leis do honor difizle,
No momento solemne:

Non coroados de suaves frores.
En alegre banquete;

¡O peligro afrontando e o duro ferro,
Así he, así hé como se vence!

Aguárdovos na esquiua e dura proba;
Quezaís en tempo breve;
Non cenguidos de frores,
En alegre banquete;
Mais nos traballos,
Qu' o ánimo ennobrecen;
Ante o transfúgio infame,
Qu' o honor compromete;

¡O peligro afrontando e o duro ferro,
Así he, así hé como se vence!

Pro Curros non presinteu—inda levándoo na y-alma—o nazonalismo galego. Presinteuo millor Lamas; presinteuo millor tamen Rosalía.

O primeirô poeta nazonalista—nazonalista por intuición, porque ô integralizare mentalmente os alentos da raza tiña que sere eisi—foi o vello bardo; o vello bardo que tronou contr'as lingoas estranxeiras; o vello bardo que cantou a grande Iberia do porvire; o vello bardo que nas augas lustrales do primitivismo, poñéndose ispido ante a natureza, baixo as brancas raiolas da lua celta, atopou a visión garimosa da nazon de Breogán despertando d'un sono de séculos, baixo o palio verdecente dos pinares e ô pé dos sagros dólmens.

Pondal, o modernista primitista, Pondal o novecentista milista, foi pol-o mesmo, o noso poeta do prenazonalismo, como tiña de sere logo o primeiro poeta conscentemente nazonalista o gran Ramón Cabanillas.

Pondal, pois, resulta o bardo da xuventude galega d'oxe; o noso primeiro poeta racial; como resulta Cabanillas o noso primeiro poeta nazonal.

Cando se faga un estudo sereo e concenzado dos nosos grroriosos vates; as ideas eiquí espostas non poderán esquencérense.

¡Curros e Pondal! Sobr'as vosas foxas a xuventude galeguista—xuventú d'estrelas—xurou e sigue xurando sel-a vosa testamentaria. Non importa que a xuventude de sapos escarneza a memoria dos que fústedes mestres d'enxebriemento. Latexa a inmortalidade d'unha raza grroriosa que desperta, na voz dos vosos versos. O evanxelio de ideas redentores e de outa beleza, que predicástedes en estrofas eternas, ten xa apóstoles que o levan mundo adiante. Y-é na Galicia enteira, na vosa amada Galicia; y-é nas «Américas galegas» y-é en total-as terras da Terra, onde oxe fatos de rapaces, lembrándose de vós, traballan cheos de fondo amore pol-a libertá da Patria.

CADRO BRANCO

As «Irmandades da Fala» son as lexítimas testamentarias da vountade de Curros e de Pondal.

Elas defenden e propagan o que cantaron o autor de Aires da miña terra e o autor de Queixumes dos pinos.

Elas teñen a obriga de rendirilles homenaxe a entramos fixadores e gardadores do noso idioma.

Elas cumpren coma conscentes e boas ô lembrar o aniversario da morte dos nomeados poetas en galego.

O RIDÍCULO SOLÁ

HAY QUE TERMINAR DA LINGOA

XAIME Solá, viaxante de literatura e literato de Administración que pol-a pinta aseméllase unha miáxa a D'Annunzio—según contan que él dí—vota sapos e cobras contra os galeguistas.

Temos a seguranza de que a Solá ningún o toma en serio. E nos inda menos que ninguén poderemos tomalo.

O probe de Solá non estaba acostumado a recibir censuras. Afeito ó bombo mutuo, axeitado á escola dos agradadores de todos os Sexismundos, por unhos verbos que l'adicoou, facéndolle xusticia, *El Noroeste*, desatouse non samente contra d'aquel xornal senon tamén contra de nós. E baraxa A NOSA TERRA co nomeado xornal, n'unha mistura parva.

Non coidábamnos ter que intervire n'iste asunto os redautores d'iste boletín enxebre.

Mais xa que Solá dános pe pra elo, imos aló. O Sr. Solá n-un kilómetro de prosa que publica na súa cómica revista *Vida Gallega*, dina de desaparecer do estadio da prensa pol-o moito que pon no ridículo a Galicia, fala de qu'os galeguistas estamos vendidos ó ouro catalán, fala de prumas alquiladas e d'outra chea de parvadas. Sr. Solá: vostede é un maxadeiro de tomo e lombo. Vostede non ten dereito a falar do que fala, e estamos dispostos a cortarlle os fumes... mandándolle un *bello*, non sempre ha de sere un *guapo*. Aldraxar a xentes honradas e limpas, samente pode faguelo un *quidam*.

Vostede nin ama a Galicia, nin sinte a Galicia. Vostede amosra isto, cando non se cubre de rubor cada vez que fai sair ás ruas un número de *Vida Gallega*. Amosra iso ou outra cousa pior: a de sere imbécil de remate.

CADRO MOURO

Picorete, organizou un homenaxe a Curros, no novo aniversario da súa morte.

Un homenaxe en castelán. ¿Pode dárese nada mais ridículo e insin-ceiro?

Picorete non quer o emprego do idioma que fixou Curros: Picorete desexaría qu'aquel inmortal poeta tivese escritos en castelán os versos que lle deron nome. A súa admiración por Curros é a pesar de que produxo-se en galego.

Curros é un valor soio galego. Quen pide que se desterre o noso idioma da circulación ¿con qué dereito s'arrega ó espírito de Curros?

E dicimos mais: ningún galego que sinta o momento actual pode apoiar o seu boletín, que parez feito pra chinos.

Candó se fala nas xuntanzas de xentes de letras, da *Vida Gallega*, estala unha caraxada ou óise un comentario de broma. Escribere na *Vida Gallega*—dixo un notable xornalista—é coma escribere no forro d'unha chaqueta. ¡Vaites, vaites con Solá!

* * *

E escribere n'iste boletín é outra cousa. Iste boletín léenno milleiras d'enxebres, de

OS NÓS MORTOS MANDAN...

Alborada, de Curros Enríquez

¡Escoitade! De fondas queixas cheo
Brotou da terra un misterioso canto;
Rayos de branca luz tinxen o ceo,
Rompe a mañá do celestial encanto.

D'a caixa da Pandora
Sobr'a patria deitada,

Que peste e monstros gomitou cad'hora,
Vay a Espranza surxir consoladora
Que quedaba no fondo acurrunchada...

¡Ouh, Libertá sagrada,

Alba de gloria pr'ó oprimido mundo,
D'os pobos deseada,

Que escravos viven en dolor profundo!
Esparexe, querida,

D'escura noite as trévoas cenicientas,
De verdugos e déspotas garida,
E fuxan medoñentes,

Segnidas d'o seu lívido aparello,
¡Diante de ti as visións d'o mundo vello!

Águia d'áureo piteiro,

D'ese mundo d'horror sobr'os escombros,
Bate xa as alas o Porvir lixeiro...

¡Xunta esas forzas, moedá, d'aceiro,
Si queres que se pouxe n-os teus hombros!

Dispoñey, dispoñeyvos pr'á seitura
Cansados labradores;

E si frutos queredes de dozura,
Dond'agora herba ruín e grama dura
Ceibay novas ideas: darán frores.

galegos puros. Iste boletín é un continuo sacrificio en acción, imposto pol-o amore a un ideal. Iste boletín páganos cantos n'il escriben, cantos o administran, cantos o espallan.

Dend'o administrador, ó director, redatores e colaboradores, hastra os que apregan faixas e o botan no correo, todos donan cartos.

A NOSA TERRA—orgo d'un apostolado—é tan limpa que da xenio. E embrema do mais santo que na Galicia houbo endexa-mais.

¿E pode habere canallas e labercos capaces de dicire que os galeguistas véndense?

Vide, inda que non sexa sinon por curiosidade a vere de preto as nosas «Irmandades». Comprenderedes estonces canto sacrificio anónimo latexa n'elas. Comprenderedes estonces, como temos unha probeza tan dina, que é a causante de que xa o galeguismo non haxa trunfado por complot.

Si tivéramos cartos; si tivéramos ouro catalán ou ouro do demo, o que xa é tan forte e invencible, sería oxe mesmo un triunfo conquerido. A falla de cartos é o noso cabalo de batalla.

Agora, precisamente veñen as Irmandades da Fala buscándoos antr'os galegos. Púbricamente dixéronno na gran Asambleira de fai poucas datas. E si os atopan—e atoparannos—a libertá de Galicia virá moi axiña.

¿Onde está o ouro catalán, miserabres! Onde está que inda nos vemos mouros pra pagare os gastos das derradeiras loitas electorais?

* * *

¿Qué dereito ten Solá pra aldraxar ós galeguistas que fono os únicos que por primeira vez, dende que o xufraxio universal estrabeceuse, presentaronlle batalla en tod'á liña ós grandes e coasi omnipotentes oligarcas da terra?

¿Qué dereito ten a aldraxar ós galeguistas que a forza de sacrificios físico e morales loitaron, espõndo até a vida?

¿Qué fixo Solá por Galicia? ¿Un, dous boletíns? ¿Unha cativa novela? ¿Donar e recoller bombos? ¿Faguer que moitos parvos coidasen que a cultura galega era a chirle cultura tola do seu boletín? ¿Retratar a tod'o mundo? ¿Publicar caricaturas que ridicolizan a Galicia?

¡Ise Solá que puxo na boca de Noriega Varela cousas que o autor de «Montañesas» non sinte! Porque Noriega é poeta e rebelde; Noriega leva a Galicia redimida no corazón e leva tamén a amargura d'unha fonda inhumanidade que con il cometeu o fillo de Monteiró Ríos, cuneiro por Mondoñedo, trasladandoo, «previo expediente» dende Foz á provincia d'Ourense a causa de habere votado n'unhas eleicións a Carvaxal, un candidato agrario que puxeran contra d'Aveliniño.

* * *

Pol-o derradeiro. Nós, nada temos que vere c'o *Noroeste*. Nós somos nazionalistas rexos. A NOSA TERRA non transixe có emprego do castelán nas suas follas. O *Noroeste* si.

Non volva, pois, a confundire. Non se trabuque de novo, cursiliño siñore, porque inda que nós temos mais que facer que gastare tinta e papel pra ocupárenos de persoas insignificantes, ás veces sintímonos moi bondadosos e de moi bô humore.

VERBES DE MAURA

O CACIQUE É O FAUCIOSO

DEBAIXO da mentida armazón constituozional, o que de veras existe é un cacicato, editor da «Gaceta» e espallador do presuposto. Disputarse ista ferramenta do predominio e asoballar ós demais, é a soia e común vocazón qu'as coletividades políticas, sin exceutuar ás mais eistremas, poderá reconocerlles o historiador da pasada centuria. A sedizón sistemática no nome do orden; a violencia e a proscrizón no nome da liberdade; a realeza patrimonial, cobizando a tomal-a investidura de mans da plebe insurreuta; o superlativo democrático, axenciado nas partes traseiras dos cuarteles, por vía de rebelión pretoriana, total-as formas imaxinabres da vida fauciosa, endexamais acatamento á sutoridade abstracta, sin neutralidade nas leises, sin moderazón no mando, sin perseveranza pra reivindicar o dereito, nin tenacidade pra exercer as funciós da cidadanía. Xeneraciós amamantadas ou educadas eisí non podían parar en outra cousa: nin o gobernante sabe sere «maxistrado», nin o súbdito sítense «cibdadán». A arbitriaredade exercéitase cando se pode, e cobízase cando toca a vez de padecerla. «O cacique non é senón un faucioso con mando; o faucioso un aspirante a cacique.»

Non é que tivesen de faltare nobres anhelos, outos e honrados designios, amores fervorosos á redenzón e ó ben públrico; faltóu o ambiente, faltaron os meios. O poder permanecéu de cote, d'unhas a outras, nas mans unxidas pra sacrificar todo o grande e definitivo, ás ruindades arelas do bando imperante.

As renovadoras deceuciós do espírito públrico de día en día retiraban ós partidos a sua confianza, e na mesma proporzón do illamento, cobraba n-eles maiores folgos o instinto brutal, que antepón a vida propia, e cada vez os egoismos do gremio ganaron preponderanza, e dentro do orgaismo político atrofiáronse os elementos mais intelixentes i-espirituales, e tomaron ascendentes as vísceras mais innobres.

Fora dos partidos, eisí degradados, sona a eistravaganza agardar apoio pra unha obra política, dos cada día mais numerosos, pro sempre disgregados, escarmentados i-entumecidos elementos sociaes, qu'abominan xa por igual de total-as organizaciós políticas. Foi asiomática a disiuntiva práutica antre renunciar a todo ideial ou confial-o ó artefauto que chamamos goberno, botin perenne d'algún bando que se refrixera. Eisí, vertidos nos odres vellos e mesturados coas heces, avinagráronse todol-os mostos, ou frustráronse todol-os conatos de rexenezación.

A necesidade da aución

CON ledicia fonda asistimos á asambreia de repersentazóns galeguistas e candidatos galeguistas que nas derradeiras eleiciós loitaron por difrentes distritos de Galicia. Con entusiasmo ollamos como na dita asambreia hachábanse axuntados casi todol-os elementos repersentativos das sagras arelas de redenzón que na nosa terra latexan. Pro con todo, pesie á ledicia e ó entusiasmo grande que sentimos, mais d'unha vez unha fonda tristura—na que cicais houbese algo de carraxe—entenebrecéu as lexítimas satisfaciós do noso espírito, pondo n-el acedades e xenreiras. A paradoxa é crara. Cand'o espírito déixase engaiolar pol-os entusiasmos e as ledicias, dificilmente poden hachar cabida n-el as tristuras e us xenreiras. Unhos sentimentos repelen ós outros.

A eisposizón dos atropellos incalificabres de que foron ouxeto na derradeira loita electoral aqueles cibdadáns, ceibes e conscentes, que, cou xeito europeio, tiveron a valentía de revelárense contra das imposiciós caciquiles; o relato dos amaños cruels qu'en tantos sitios serviron pra burlare a vountade do pobo, impoñendo a arbitriaredade e o capricho dos menos sobre o desexo dos mais; a narración, n-unha verbe, de total as estrataxemas noxentas con que, os oligarcas e os seus criados, souperon despojar ó pobo de dereitos que lle son inalienabres, iban producindo no auditorio espeutación e curiosidade que de cando en vez eran turbadas pol-as risadas do públrico, risadas ocasionadas pol a natureza dos feitos. Mais nos ollamos qu'aquela espeutación e aquela curiosidade non donaban lugar, na maioría dos ouventes, á reación imprescindibre que feitos do xeito indicado producen; reación que fai abortar a risada no mesmo momento que se inicia, acogotada, por eisí decilo, pol-a forza da doorosa i-esmagante realidade que s'impoñ. As risadas con que algús relatos eran acollidos tiñan pra nós a lamentable revelazón d'algo que de cote s'ouserava antre todos nosoutros.

Hai entre os fillos de Galicia unha enorme cantidade d'humorismo que fai que, aínda n-aquelas cousas mais serias e mais transcendentés, haxa sempre un certo matiz de broma e d'algueirada. E iste matiz é ¿quén poderá dubidalo? o que fai qu'as nosas custiós non teñen todo o aspecto de seriedade fonda que deberan tere, e que, aínda téndoa, non merezan aquela atenzón—atenzón qu'imprica temor—e aquel respeito que deberían merecer por parte dos nosos enemigos. Trais d'unha ameaza ou d'unha afirmazón rotunda semella sempre dibuxarse a mueca arlequinesca do humorismo da

raza. E contra d'isto debemos d'ire e contra d'isto iremos...

E perciso qu'a relazón ou o coñecimento das befas e dos atropellos que cós nosos irmans se cometen sirvan pra despertar en nos feros propósitos da venganza; cando iso suceda non serán as risadas as qu'abalan o noso espírito escoitando o relato dos feitos, sinón qu'unha fonda carraxe remexerá até os mais ocultos recunchos da nosa yalma. E mester qu'as bulras caciquiles ó dereito dos nosos paisanos, inda que teñan moito de cómicas en ocasiós,—comicidad que ten o seu remate na traxedia—sexan tidas como trallazos magoadores da nosa dignidade de bos galegos, cousa qu'oxe non sucede tal vez por infruir mais en nós o aspecto cómico das bulras qu'o carauter tráxico qu'aquel aspecto oculta.

Fáltanos carraxe. Fáltanos o sentimento da propia dignidade. Sabemos qu'é dóroso esquirbir tales afirmaciós; mais é mester confesalas e esquirbilas. Perciso é encherse d'indignazón e de xenreira, mais non d'isa indignazón e d'isa xenreira que se vai pol-a boca ou pol-a pruma, en artigos e discursos. E necesario qu'a nosa xenreira desbordándose dende a yalma chegue ós puños, pra que istes s'encarreguen de faguel-o que nin os artigos nin os discursos poden faguer. A aución a obra inmediata, iso é o necesario...

RAMÓN VILLAR PONTE.

MEIGA LEMBRANZA

A Mary Pardo e Hidalgo, relicario vivo do meu amore, frol de belidade y-arrogancia.

Meiga lembranza d'ausente amore,
Triste cadea do meu vivir,
Non m'atenaces, máis non m'apreixes,
Fuxe de mín...

Nunca ao meu peito veu a ledicia
Dendes que lonxe vivo de tí;
Soio saudades, tristuras soio
Veñen a mín.

Soio durmindo—si o sono tece
A túa imaxe roiba e xentil—
Soio ó dormire, fada, fadiña,
Son eu felís.

¿Qué foi d'aquelas prácidas horas.
En que os teus ollos fixos en mín
D'amor me diron tan dôce mostra?
¡Prendiña, dí!

Si no desterro finare a vida,
Si n-ista terra eu tivera fin,
Pechara os beizos, fermosa Mary,
Pensando en tí...

MANUEL MARÍA.

Castela, Marzal, 1918.

LEMBRANDO A JAMBRINA

O NOSO HOMENAXE

UNHA fonda tristura ateigou a nosa yalma ô sabere o fin tráxico de Bernardo B. Jambrina. Unha nube moura e mesta ocultou a raiola d'espranza qu'até nos viña chegando dende qu'os xornales escomenzaron a reflexar os trunfos abrandidos pol-o noso artista no recorrido espréndido qu'agora iba a ter digno coroamento, verdadeira consagração definitiva na patria. Mais ista patria coa que tanto soñaría o artista e da que tan preto hachábase xa, endexamais será fitada pol-os ollos qu'a traxedia tan brutalmente pechou.

Foi o malfinado artista, qu'oxe choramos un dos principais elementos que constituían aquela nunca ben gabada i-en mal hora desaparecida «Escola rexional de declamación». E por isto ten pra nós o mérito supremo de habere sido un dos puntales do noso teatro. Cò seu esforzo, cò seu valimento contribuíu a desenvolver unha aitividade do arte rexional, traballando e loitando rexamente por qu'aquela aitividade abranguera a puxanza á que tiña dereito. Bernardo B. Jambrina é merecente, pol-o mesmo, da lembranza agarimosa e cordial de todol os galeguistas.

Eisquisito cultivador da rima, soupo rendirle o seu homenaxe á fala doce e armoñosa con que el dóu os seus primeiros pasos na escea. A casualidade puxo nas nosas mans unha composición galega do disgraciado artista, composición qu'eiquí ofrecemos ós nosos leutores:

CANTO D'O BERCE

Pra Chané, o noso músico
inmortal.

Durme, meu encanto,
durmet, encantoño
que o teu pai t'arrula;
durmete, neniño,

Pasade peniñas mouras
qu'inda ten forzal'a y-alma
pra sofri-los vosos golpes
que queren roubarm'a calma.
Ind'a quen querer eu teño
inda teño quen me queira,
inda teño ó meu neniño
c'a sua cara feiticeira.

Durme meu encanto,
durmet, encantoño
que o teu pai t'arrula:
durmete, neniño.

Dormidiño entr'os xoguetes
d'os pequenos que t'adoran
d'os irmáns que t'aconsellan
como si maiores foran.
A unha rosa t'asomellas,
me parecez estreliña

feita pra apagal-a estrela
que me trouxo a pena miña.

Durme meu encanto,
durmet, encantoño
que o teu pai t'arrula;
durmete, neniño.

Xa vou sendo un pouco vello,
xa teño cerquiña á morte,
xa pasei canto n'o mundo
pode pasalo máis forte.
Pra tí vivo soilamente,
meu neniño, durm'en calma;
pasade peniñas mouras
qu'inda ten forzal-a y-alma.

Durme meu encanto,
durmete, encantoño,
que o teu pai t'arrula;
durmete, neniño.

B. JAMBRINA.

Habana, 22-10-08.

Galicia, arripiada pol-a enorme disgracia, chora oxe a morte do actor-poeta con abundosas e sinceiras bágoas, D'il agardaba a nai patria ainda maiores e mais soados trunfos qu'o donarlle sona ô artista donaríanlle a ela gabanzas e reconecimento por parte dos alleos. Galicia, desconsolada, olla como o seu sono d'un *Borrás galego* esvaíuse por obra d'unha fatalidade qu'acora, e os loureiros simbólicos con que ela agardaba ô fillo distinto son trocados pol-as semprevivas d'unha lembranza eterna...

FILOSOFÍAS SINCEIRAS

A VIDA DAS CIVILIZACIÓS

N-os pobos com'a n-os individuos dánse sempre tres fenómenos que marcan d'un xeito cristaiño o índice da sua potencialidade, do seu vitalismo; son o fenómeno da imitación, da asimilación e da expansión. Todo ser inferior imita; un xenio n-o arte, n-a ciencia crea escola; xeneraciós síguenn-o imitando; a imitación é a confesión d'unha potencialidade incompreta; quén imita demostrase incapaz pra crear él por si mesmo, é si algo tén seu, o menosprezo das cousas propias amostra sua inferioridade. Asimilación é a imitación conscente, é faguer propios os valores alleos dándolles persoalidade distinta por medio do traballo propio. Asimilare pra transformar e transformar pra superar. E pol-o derradeiro, a expansión dáse n-os valores superiores, fecundos por natureza, cuia superabundancia dá-lles unha virtualidade expansiva propia.

Istos tres fenómenos dánse n-a hestoria de todol-os pobos que n-os seus comenzos, fallos d'unha cultura, d'unha civilización, d'unha concencia colectiva, non fai mais que imitar as costumes dos pobos mais adiantados. Dempoís d'este periodo de dependencia espiritual ises pobos, ou non chegan a formar un fondo d'enerxías propias—e n'ise caso desaparecen absorbidos ou esnaquizados por outras mais fortes,—ou non a pouquiños creando unha persoalidade propia conscente de si mesma, con necesidás propias e d'aquela asimilan os valores d'outras civilizaciós acondicionando a sua estrutura. Xa entonces teñen vida de seu. Mais inda teñen de superarse a cotío, levando a grados mais outos seus valores, creando reservas d'enerxías, e entonces xa expallan seu vitalismo a outros pobos, e a outras xeneraciós.

O pobo galego, tén costumes propias, direito, tradicións, estrutura propia. E sin embargo non fai mais que imitar, en todol-os aspectos da vida, a outros pobos. Isto ¿non é confesión da nosa inferioridade como pobo? ¿por qué non impoñémonos a nos mesmos nosas costumes, tradicións e estrutura? porque o noso pobo inda non tén ben afincada a concencia da sua persoalidade.

E n-amentras non ollémol-a concencia do nosa persoalidade e inda da nosa superioridade com'a pobo, n-amentras non impoñamos nosos valores propios por riba de todol-os valores extranos non teremos direito á vida cidadana. Moita relación, si, co-as civilizaciós afis á nosa, mais non pra imitalas, sinón pra asimilalas e superalas. Si o non facemos eisi, si seguimos imitando servilmente ós alleos; rebaixando nosas causas, facémonos inferiores, incapacitámonos, matamos nosas enerxías autóctonas, e noso corpo rexional fallo de savia propia, será domeado e invadido por unha vida extrana; desaparecerá nosa psicoloxía, noso carácter; Galicia seguirá chamándose eisi, mais os galegos non seremos fillos d'un pobo que é noso, sinón escravos d'un pobo estrano. E decir que si non tratamos de impoñer nosos valores sobor dos valores extranos, será pol-a sua inferioridade; e si non os superamos será porque non nos creemos con forza pra superalos; e si nos creemos sin forzas, si non temos fé n-as virtudes nosas d'aquela ós galegos com'a pobo, com'a coledividade non nos queda outro remedio mais que suicidarnos, porque non teremos direito a unha vida independente e digna.

LOIS PEÑA NOVO.

PÁXINAS ESCOLLEITAS

A baiadeira.

UGAPONTA, discípulo de Buda, dormía deitado no polvo, ó pé das murallas de Matura.

Estintas hachábanse as luces e pechadas total-as portas da cidade. No turbo ceo d'estío, as nubes velaban as estrelas.

De súpeto, un pé abalou sonoramente as suas axorcas de prata e rozou o peito de Ugaponta.

O xoven despertou con soborsalto e a craridade vacilante d'unha lampa firéu os seus ollos ategados de bondade.

Adivirtéu unha baiadeira, ebria cō viño da súa xuventude, cuberta de pedreirías multicolores i-envolveita n-un manto azul pálido.

Á baiadeira aproximou a lampa pra alumear a faciana fermosa, mais severa, do xoven asceta.

—Perdoa, xoven anacoreta, que te despertase,—dixo a baiadeira. Dignate vir conmigo. O camiño polvorento non é leito axeitado a tí.

—¡Sigue o teu camiño, fermosa entre as fermosas!—repuso o eremita—. Iréi a buscarte cando sexa chegado o momento.

De súpeto, a noite moura amostrou os seus dentes con un lóstrego deslumeante, e a baiadeira tremou de medo.

A hora do ano novo sonou. O vento zoa. As poulas das árbores choran, deixando caer unha chuvia de pétalos. Primavera brisa mol trae de moi lonxe os sons do caramillo. Os homes corren pol-o bosque, celebrando a festa das froles.

Derriba dos teitos da cidade dormida cae dos ceos a craridade do plenilunio.

O xoven anacoreta avanta pol-o camiño deserto, escoitando as queixas amorosas d'un paxaro pousado nas poulas d'un magnóleo.

Ugaponta acércase ás portas da cidade e detén os seus pasos.

¿Quén é aquela muller, deitada no polvo, preto das murallas?

E a baiadeira, cuberta de chagas, atacada pol-a peste negra; botárona da cidade.

O xoven eremita séntase á beira da baiadeira, pousa derriba dos seus xionllos a testa malada, humedece con auga fresca os seus labres aburados e unxe de óleo o seu corpo.

—¿Quén eres, anxel de misericordia?—murmula laiándose a baiadeira.

—Chegou o momento de qu'eu veña a tí, i-eiquí estou, como cho prometín.

As froles.

Eu collín as tuas froles ¡ouh mundo!

Estreiteinas contra o meu peito e as espiñas desgarráronmo.

Cando baixou o día e rubiron as tenebras, atopei qu'a frol hachábase murcha, mais qu'aínda ficaba o dôr.

Terás aínda moitas froles ¡ouh mundo! froles recedentes e orgullosas, mais que teñen o seu aguillón como insectos treicio-neiros.

Pra mín pasou o tempo de recoller as tuas froles; e durante a noite moura non habrá recendo de rosas no meu leito; mais o dôr terá de ficar...

RABINDRANATHI TAGORE.

ANACOS DE PAROLA

● rexionalismo

O rexionalismo na España vaise intensificando. Sobor todo dende qu'o rexionalismo foi consagrado no Poder coa designación de dous catalás pra ministros: Ventosa e Rodés. Dende ise momento xa ficou esvaído o fantasma ridículo, feitura do centralismo, que consistía en tachar de separatistas ós catalás. Non; non son separatistas nin os nazionalistas catalás, nin os vascos, nin os galegos. Separatistas son os que invocando dende a outura do favor oligárquico, que ten a súa raigame no ausurdo réximen unitario actual, o nome da patria en vano, adícanse ó falseamento das leises e á conculcación de todol-os dereitos cidadáns.

Mais o réximen rexionalista, o «novo réximen» tan europeo e tan americano, que diría Pi Margall, impónse na España con eisixenzas apremiantes. No rexionalismo está o progreso da nosa patria. Eisí opinan casi todol-os inteleutuáes; eisí comenzan a opinar ¡até moitos vellos políticos! que deben o seu nome, a súa fama e o seu proveito á estrutura centralista do Estado español.

Enxerguéndoo eisí Cataluña propúxose irmanarse, estreitar os seus lazos d'amistade coas demais terras hispánicas, especialmente con Euskadi e Galicia, con ouxeto d'impórilles o seu espírito autonomista ós gobernantes.

D'iste xeito, a porpaganda qu'os catalás fixeron denantes das eleucións por toda España, foi como un sacudimento que tivo a virtude d'espertare as dormidas arelas rexionalistas que nos difrentes pobos qu'integran a Península hachábanse como aletargadas, e istas arelas, ceibes xa do narcótico centralista qu'as adormecera, tórnanse hoxe en berros d'eisixenza i-en demandas imperiosas de liberdade rexional.

Por obra eisclusiva de Cataluña—nunca como agora merecente do dictado de *Mater iberorum*—as terras ibéricas poden ollar hoxe como diante d'elas s'abre un camiño limpo e seguro que conduce ás realidades d'un porvir ategado de prosperidades e grandezas, porvir que terá de sere abrandado mercede ós influxos do rexionalismo salvador que s'impón con forza incontrastable.

XAN QUINTO.

A Natureza e as nazionalidades

CONSIDEREMOS un instante, pra determinar, a Natureza, a formazón das terras, as prantas e os animaes. Ollámos que todo háchase formado de individuos, é decir, de axuntados craramente definidos por células ben determinadas. Comprobamos que cada axuntado e cada elemento d'iste axuntado son ceibes. Cada individuo dispón d'unha liberdade que non está lindeirada sinón pol-as liberdades d'os individuos veciños, todos iguais entre si. A Natureza ofrece a quen a ouserve unha leición de liberdade, de igualdade, de solidariedade e de fraternidade. O naturista non pode hachar xefaturas na Natureza; hachará soamente individuos iguais, é decir, *equivalentes*—non diremos que *idénticos*—con funcións variadas e difrentes. A Natureza é un exemplo de democracia, é decir, de goberno de todos por todos. A iste insino deben atêrse os homes ó concertaren os seus tratados de paz, si queren qu'ista sexa duradeira.

É perciso, pois, aproveitar o insiño da Natureza, e na reconstitución política do globo tomar como base ó individuo na prena posesión da súa liberdade e do senso da igualdade. Eispontáneamente, os individuos iguais axúntanse en coledividades ceibes, según as suas afinidades e semellanza de linguas, de costumes, de hábitos, de relixión e de tradición. Isto forma o que se chama as nazionalidades. Ás veces, as desemellanzas de costumes, de linguas e de relixións non impiden en ausoluto a xuntanza d'individuos en fatos ceibes, si entre eles eisisten tradicións e cobizas comús.

A característica esencial da nazionalidade non é, pois, a comunidade de linguas, de costumes nin de relixións; non é tampouco a comunidade de tradicións. E, de feito, a comunidade de vountades, a comunidade de concenza entre os individuos. Non falo da raza, pois antropolóxicamente consideirada, a humanidade europea non-as amostra definidas, xa que no transcurso dos milenarios todos os homes antremisturáronse. A base da nazionalidade háchase constituída pol-a vountade dos individuos en axuntárense n-unha fraución ceibe, independente e autónoma. Ista vountade atopámola nos individuos de todol-os tempos. Eisiste dende qu'os primeiros fatos humanos formáronse ceibamente. Na formazón dos grandes Estados autocráticos ista vountade desempeñou tamén o seu papel, si ben foi un papel de menos importancia qu'o que tivo de desempeñar na formazón das nazóns ceibes.

A. HAMÓN.

VERBES DO MESTRE

RUBIL-A renda ¿qu' é sinon baixar dende logo o bñicio do colono, e de contado os xornaes qu' él pode ganare? ¿Qu' é sinon eisprimil-o traballo, o mesmo que na industria fabril?... Non hai outra difrenza sinon qu' o capitalista fabril eisprime o salario que paga, e o agrario o que non paga; o un paga ó obreiro menos do xusto, e o outro cobra mais do xusto ó colono. Pro amos usurpan traballo: o un realiza sua usurpazón ó vendere o producto fabril, e o outro dende logo, ó cobral-a renda sin o cuidado de vendel-o produto agrícola. O un aumenta a xornada, rebaixa o xornal, fai traballar na fábrica á muller e ós nenos do obreiro, obli-gaos a surtirense de cantinas, négalles o descanso somanal. déixaos perecer ou inutilizárense nos riesgos profesionaes, non-os asegura de doenzas, desvalidéns nin cesazón de traballo... millor dito, o un *faguía* cada unha d'istas cousas que xa non as fai como quere... ¡Ah! pro o outro, si qu' as fai todas elas con soio faguer unha, inocentiña, ó parecer, e de todo seu dereito, qu' é: rubil-a renda. A rube, e tedes ó colono e ó xornaleiro obrigados á forzare seus xornaes pra comere, e aceitare rebaixa nos seus salarios pra tere algún, e poñere á faena á sua muller e ós seus filliños porque d'outro xeito non chega, e mercare de fiado malo e caro, e non descansare os domingos, e non tere axuda na sua desvalidéns nin en ningunha doenza, nin en ningún acougo de traballo por chuvias, seqñías, nin perda de traballo.

E non hai, non, pra iste probrema, menos qu' a houbo pr' o fabril, soluzón próisima integral; porqu' a integral, consistiría en facel-o cultivador propietario do que cultiva... Mais en camiño da soluzón hase d' ir forzosamente, por un ou varios de tres camiños e outro mais. Un, automática e inconscientemente—o de mais fiducias—que consiste n' isas mercas d'afección e sacrificio á prezos enormes qu' están faguendo os nosos emigrados ou repatriados das terras que cultivaron e que un día lles quitou o capitalismo co-un preito ou co-un retro. Outro, conscente e deliberado—i-eficás, pro de valor local—qu' está no reparto dos nosos montes comunaes. Outro, conscentísimo e de sabia precisión

Picorete é rexionalista e devoto da causa galega. Ben nol-o demostrou ó levare a banda de música do Hospicio tocando pasodobres toureiros, á rendírelle homenaxes póstumos ó noso mestre Curros, ro aniversario da sua morte.

— de poucas fiducias — que sería a baixa vountaria das rendas, e o troque dos arrendos en verdadeiras sociedaes d' eisportazón agrícolá entre dono e colono, como consocios capitalista e industrial. O coarto, o coarto, é a resistencia de colonos e xornaleiros asociados, é a aición societaria de resistencia, como na industria fabril, co-as suas xusticias i-eiscesos, suas loitas, seus boicoteos de donos e de fincas.

¿Asustan cicáis istes verbés?... ¡Pois asustémonos mais ben de que sexan certos; sintamos o escalofrío da verdade, e porcuremos qu' abonden os outros tres meios! Nos convén pensal-o, si acaso somos terratenentes, porque queremos pensare no herdo que deixaremos ós nosos fillos. E nos convén medital-o á todol-os galegos, porque trátas'o fin, de iste gran ben i-esta gran fermosura de que Galicia resolve por sí, sin fitar, nin roparar moito no que faga o mundo, o probrema do socialismo agrario, qu' a ela tócalle tamén.

O probrema xa está pranteado na realidade... ¡Prantémolo tamén no noso espritul

R. SANZ.

CURROS ENRÍQUEZ

Tes moi probe leito
n-o teu niño patreo:
n-o chau, entr' as herbas
durmes sono brando,
cand' a fama teus cantos mais tenros
que trinos de páxaros,
mais tristes q' os ayes
dos peitos xeados,
van pro mundo dicindo quen fuches
tuas queixas contando.

Tes moi probe leito
n-o teu niño patreo ..
Tí non lle roubaches
o pan á os escravos,
nin deixache n-a terra un regueiro
de sangue, de loito, de morte, d'espanto,
e non che levantan
menumentos altos;
xa non te recordan
n'aquel rinconciño que quixeras tanto...

¡Probiño poeta!
Si teu sono prácedo
deixaras e viras
os homes que ingratos,
¡ay! de novo morreras de pena
sintindo crebado
teu peito ferido
por tristes enganós;

que non valen os homes as hōuras
que por eles vivimos penando
pra darlles alivios,
por eles sangando
nos croyos da vida,
traiciós, desenganos
recollendo, dos nosos, doores
e queixas en pago.

N. VIDAL PITA.

Holguín, (Cuba.)

E posibre qu' haxa por unha mesma terra, duas crases d' amores; en troques non pode sere qu' os ideias de Besteiro e os de García Ramos latexen n-un mesmo peito.

A REALIDADE DAS DIFRENZAS HISPÁNICAS

UNHA OPINIÓN DE VALÍA

PERO á perfeuta unidade que din qu' eistente na España os contrarios ó estabrecimento d' amplias autonomías rexionales e, pol-o mesmo, enemigos de que se crebe ista artificiosa unidade da morte en que vive o Estado español dende fai catro séculos, un distinto inxenheiro alemán, D. Adolfo Schulten, home de sona mundial i-entusiasta hispanófilo, direutor que foi dos traballos d' esculcazón nas ruínas de Numancia, di:

«O contraste antre os habitantes do litoral e os do centro é moito mais marcado qu' o dos italianos do Sur cōs piemonteses e o dos bávaros cōs prusianos. Todo un mundo separa ós traballadores habitantes da costa catalana e valenciana e ós tranquilos vascongados e portugueses dos castelás, afundidos na preguiza e na terquedade mezquina. No idioma e nos hábitos esprituás déixase ollar qu' os moradores da costa de Levante son da mesma raza qu' os franceses. Son ligurios como eles. Ligurios semellan sere tamén os vascongados, cuia difrenza dos castelás nega o seu orixen ibérico. Portugal fica determinado pol-a poboazón celta qu' alí conservouse.

Antre os vencedores iberos qu' habéndose estabrecido en comenza na costa Sur i-Este conqueriron despois a totalidade da Penínsua, ficaron iberos e celtas. Até o dia conservouse a primitiva oposición antre iberos, ligurios e celtas, no odio que sinten portugueses, catalás e vascongados hacia as tñánicas mesetas... Cervantes no «Quixote» non soiamente reflexou o eterno dualismo antre o ideal e o real, sinón tamén istos contrastes españoles. D. Quixote, corazón magnánimo, alleo á realidade e vivindo no pasado, é o castelán; Sancho Panza, de pensa-

mento mezquino, pegado de cote à realidade, é o catalán e o vascongado. ¿Acaso se non descubre hoxe a D. Quixote no español que sin ollar a rebelión no litoral e a arela de reformas en total-as partes marcha á Africa a crebarse a testa nas rocas do Rif, como D. Quixote nos muiños?

Si as cousas non engañan, a guerra do Rif será a derradeira proeza do inxenio castelán. A vella Castela pasou. Hora é xa de que luza un novo sol derriba das ruínas. ¿Quén vencerá n-ista loita antre as terras outas e as baixas? ¿A quén debemos deseal-a victoria? De corazón estóu cós outivos fidalgos de Castela; mais en política non é o corazón quen decide, sinón a testa. Castela demostrou durante os moitos anos que dominou qu' é capaz d' eisprotar outras terras, pro incapaz de ter unha cultura propia.

Pol-o tanto, o que desexe que progreso o mundo debe desexar que desapareza a hexemonía celtibérica e que trunfen os catalás e os vascongados. E trunfarán ou separaránse de Castela.

E d' agardar que se realice na nosa época o que non conseguiron os cartaxineses e os romanos, os godos e os árabes: o conqurimento e á colonización da planicie castelá, a separazón de Africa, a anesión á Europa.»

~~~~~  
Irmáns:

Non leades *El Orzán*, xornal anti-rexionalista, orgo dos mais noxentos caciques da nosa terra.

~~~~~  
DE MIN PRA VOS

FICAMOS SIN CONTO

Vou vendo qu' é mais sinxelo faguer calceta sin fio, que un conto sin tema. E non porque non haxa temas qu'os hai a d'abondo; mais sabidos, gastados, vellos. Un tema orixinal, desconecido, é fillo d'unha impresión, d'un acerto. Hoxe non estóu baixo o influxo do un, nin predisposto pr'ó outro.

¡Pacencia! Deixarei os moitos lectores d'A NOSA TERRA sin conto, e iso irán ganando... Y eu, que gústame pouco convertilo máxín en esponxa, irei levando de ventaxa o reposo e quietude do mesmo. ¡Eiquí da tua imaxinazón, mestre Labarta, pra saír d'istos atolladeiros!...

Mais a costume faise lei; costume teño d'encherer esta seición, e magóame a i-almá o ficaré sin escribil-a. ¡Si o conto non correra presa! ¡Si tivera tempo e puidera deixalo pr'outro día, pra mañán que fora!... ¡Alouméame, Santa Lucía, alouméame!

Levo fumados catro pitillos, pasada a man pol-a testa dóus centos d'ocasións, e as ideas non surxen. Atópome n'isos momentos valdeiros, sin lus, sin orientazón, nos que soio se pensa en que s'está pensando sin pensare en nada. Momentos en que nos acontece o qu'ás bestas, que pensando no xeito en que han de se desfaguer do noso mando, morren de vellos cō tal pensamento no máxín e d'ahí non pasan.

Isto vaime comencendo de qu' o que moito pensa pouco fai. Os qu' o non fan, trunfan. Ved'os políticos, os caciques; persoaxes perdidos nas tinebras da vida qu'ouvieron falar do tanguer d'unha campá que sinala o camiño da vitoria, e tinebras adiante, sin

pensare, sin trasacordo, cōs sentidos todos postos no do ouvido, alá van, caendo, erguéndose, ás apalpadas, até que chegan ó seu fin, seguindo soio o tanguido da campá, sin fixárese en si o camiño e lama e sobor d'ela van deixando un rastro do seu paso somellante ó que deixa a babenta lamáche-ga. A custión é chegar, e chegan...

Vou decatándome, ¡malos lobos me nunca coman!, qu'estóu tomando a cousa en serio, e isto cáusame risa. Sabendo como sei qu' o mundo comedia é, que non por moito madrugar... é verdá, d'iste mundo levarás... si señor, estóuno tomando pol-o tráxico, e' o qu' aínda é peor, pol-o fisolóxico.

¿E parvearía? ¡Meu eu metido a filósofo! ¡Meu eu qu' endexamais tivo a mala ocurrencia de lér á isa cras de xente, qu' o millor d'iles, a cousa mais grande que fixo foi o pasárese a vida co-unha linterna na man buscando un home!... ¡Leria meu neno, lería! Non caerei, non, n'isas parvadas; porque ou non enxergo ben, ou o natural sería qu' andivera co-un home buscando unha linterna. ¡Demóstenes!

¡Que filosofía nin que neno morto! Eu non enxergo outra filosofía qu' a dos nosos labregos. Cando á un noso paisano perséntaselle na vida un probrema á resolver, sin tere nocións d'isas zarandaxas, búscalle unha solución axeitada, san, e praitica. Eles non pensan no que pode vir, sinon qu' onde cai o burro se lle dan os paus.

Sobor d'iste asunto podíavos contar tantas cousas, que non sabería por onde iba a dar comenzo. Con decirvos qu' en cada pai sano hai unha dúcia d'elas a cotío, dixer

d'abondo. Lentr'elas hainas orixinalismas.

En certa ocasión... ¡Demoro, xa iba á comenzo un conto! ¡A costume!... Mais, ¡que diaños!, xa que comencei, termiño.

Sei d'un rapás que tiña un dono tan encabuxón como pintureiro, qu'eisí como era fel pr'os empregados, trocábase de mel ó atopárese en presenza d'unha garrida moza. D'unha das cousas que mais persumía era dos dentes. Por certo qu' abundábanlle motivos pra tere a tal fachenda. Tiña unha dentadura branca e tan ben feita, qu' era a admirazón de total-as rapazas. Nin feitos á man.

Com' o demo nunca dorme, e cando o fai ficalle un ollo aberto, non sei por onde o tal rapás enterouse de qu' o dono vanagroriábase d'unhos dentes que non eran seus sinon postizos, e pensou en faguerlle unha mala partida.

Dito dono, tiña por costume o deitarse á dormil-a sesta enriba do xantar, e poñía os dentes n-un vaso cheo d'auga, co-unhas pingas d'elísir. Unha mañán qu' estaba de mais mal humore que Picorete cando ficou convertido n-un boy-scout, botóulle repren-da trais repren-da ó empregado, e iste como bon galego, xurou cobrarillas, e cobróullas.

Veredes como. Aporveitou qu' o dono ficara dormido, e moi amodiño, levóulle a dentadura do vaso poñend'os p-s en pôrosa á ocupare o seu posto, como si non pasara nada. Ó cabo de duas horas apareceu o dono por xunto d'él e sin abrire moito a boca, perguntóulle:

—Ti viches entrare á alguén xunto de mín?

—Entrou o dentista. ¿Non falou con vos-tede?

—Non.

—Eisí me dixó él: Mira Colás, teu dono está dormindo, e traíalle un encárrago pra él. Toma. Cando desperte, daslle isto.

—¿E que che déu?

—Isto.

I eisí decindo dóulle un paquetiño moi ben feito. Colléuno o dono e foise mais ledo do que viñera.

Non tardou moito en voltar, e todo descomposto, co-unha caixa de pasta dentífrica n-unha man e un cepilo na outra, perguntóulle ó empregado:

—¿E pra qué me trouxo isto?

Ó que lle contestou o rapás con moita seriedade, satisfeito d'houbelle ceibado a dentadura no pozo:

—¡Que sei eu, señor, será pra que limpe os dentes!...

RICARDO CARBALLAL.

FOLLAS NOVAS

(CRÍTICA DE LIBROS)

HIRMANDADE!

Poemiña de revolta esquirto por P. Rovira

Có atraente título de Hirmandade! chegou até as nosas maus un libriño de versos, saídos da brillante pruma do distinto esquirto galego D. Prudencio Rovira. Trátase d'un pequeno poema de rebelión e loita, nado, cicais, mercede ós influxos das arelas de rebeldía e dos síntomas de despertamento que na nosa patria veñen creando un novo ambiente. A bon seguro qu'as infruencas do actual momento galego tiveron non pequena parte nos propósitos que moveron ó autore a faguer o seu poemiña.

Hirmandade! é un poema en catro partes ó que precede un parrafeo en prosa cō leutor, parrafeo no que, o autore, despois de moitas e moi atinadas consideiraciós, presenta algunhas soluciós acertadas qu'ó seu xuízo, de levárense á práctica, tragarían consigo o melloramento da nosa patria e o desbotamento, por ende, dos males qu'hoxe abafan a Galicia.

Bábase todo o poema n-un feito histórico: o viaxe que Pedro de Padrón, no nome dos hirmandinos galegos, fixo á Corte—sin abranguer audenza—con ouxeto de pedir xustiza contra dos abusos qu'os nobres e os señores feudales cometían en terras galicianas, viaxe que rematou cō lexítimo alzamento con que, ós hirmandinos, souperon amostar ós outos i-ensoberbecidos Poderes do qu'é capaz un pobo cando se lle desatenden as suas xustas petizós, e se descoitan os seus xusticieiros berros. Iste episodio histórico xuzgado por Costa nas verbes seguintes: «¡Qué fermosa e consoladora páxina aquela do ano 1476, no qu'o partido popular de vilanos e pecheiros, formando *Hirmandade*, alzouse en armas, esasperado pol-as vexazóns e as tiranías dos señores...», é aproveitado pol-o poeta pra faguer unha eiscitazón á xuntanza de todol-os bos galegos, xuntanza percisa e necesaria si é que de veras se quere abranguel-a redenzón patria. I-en versos rotundos, vibrantes, ateigados d'un fervoroso patriotismo, o poeta vai desenvolvendo a sua cobizas xenerosas nas que latexa, como algo básico, a eisixencia d'unha estreita unión, rexa e forte, antre todos aqueles que coa actual situazón de Galicia—hoxe como antaño apreixada pol-as poutas dos modernos señores feudales, os caciques—óllense aldraxados e magoados como fillos honrados d'unha nai escravizada, que por algo é nai e por algo é patria.

En todol-os versos—algunhos de feitura de mestre mais que d'afeizado—déixase

ver a facilidade con que o autor manexa o difícil arte da rima, e n-eles latexa de cote o fervoroso patriotismo que fixo mover a pruma do poeta, quen, manexándoa como unha tralla, anetematiza ós causantes dos nosos males, ofercendo nas suas estrofas, vibrantes d'indignazón e amor á terra, o exempro grorioso d'aqueles de antepasados

nosos que, coa sua santa rebeldía, souperon amostrarnos o camiño a seguir nas nosas loitas, si é que queremos qu'elas sirvan pra algo decisivo.

As derradeiras páxinas do libriño que nos ocupa conteñen unhas pequenas noutas eispricativas dos feitos históricos a que no poema s'alude, a mais d'un utilísimo vocabulario das verbes galegas mais salentes que no poema se conteñen.

Pol-o que significa, e pol-as tendenzas en Hirmandade! contidas, ben merecente é o seu autore da nosa mais cumprida embora. Libriños, como o que comentado deixamos, son acreedores á calurosa e cordial acollida con que nós soupemos recibilo.

Efemérides galegas

FEBREIRO

Día 21

1837. Nace en Santiago a inmortal poetisa D:^a Rosalía de Castro.

Día 22

1827. O Couto de Doniños é unido á jurdición da Graña.

Día 23

1769. Morre o bispo d'Ourens, don Francisco Galindo.

Día 24

1820. E nomeado Gobernador da praza do Ferrol o Coronel de Ingenieiros don Jaquín Márquez.

Día 25

1812. Fánse en Murcia regios funerás pol-a alma do general galego D. Martiño La Carrera que morrera peleando contra dos franceses naquela mesma cidade no mes de Janeiro do propio ano.

Día 26

1781. O gran marino D. Antonio Morrelle, mandando a fragata *Princesa* descobre a illa da Amargura nos mares da Ouceanía.

Día 27

1820. As autoridades do Ferrol reconocen as Juntas da localidade e da Cruña.

Día 28

1843. Morre o notable guerreiro e poeta D. Pedro Alvarez Osorio, Conde de Castro e de Lemos.

MARZAL

Día 1

1658. E nomeado Capitán General de Galicia D. Rodrigo Pimentel, Marqués de Viana.

Día 2

1861. Morre o ilustre poeta ferrolán D. Alberto Camino.

Día 3

1795. Por falla de pagos subrévase a Mestranza do Ferrol.

Día 4

1716. O Conde de Lemos manda construír un carce na vila do Ferrol.

Día 5

1475. Real Cédula dos Reis Católicos mandando a Lope Sanches de Moscoso, devolva ao Arcebispo de Santiago a vila do Padrón que lle tiña tomada.

Día 6

1158. Fray Mudo Pelaes, concede ao Mosteiro de Oya unhas terras e a cuarta parte da igrexa de San Ciprián.

Día 7

1149. O Arcebispo de Compostela fai-se cargo do cadavre da Emperatriz doña Berenguela, que morrera en León o primeiro de Febreiro do mesmo ano, para conducilo e soterral-o na Catedral de Santiago.

Día 8

1625. É nomeado Inquisidor de Santiago, o doctor D. Bicitto Mendes de Andrade, natural da mesma vila, na cal Catedral e Universidade era á un tempo coengo e catedrático. Foi notabre escritor.

Día 9

1695. Nace en Pontevedra o sapentísimo escritor P. Martiño Sarmiento. Outros fan-o natural de Villafranca. Era fillo de D. Alfonso García Gosende de Figueiroa e de D.ª Clara Balboa.

Día 10

1803. Estabrése no Ferrol a primeira imprenta.

SEMENTANDO...

O NOSO APOSTOLADO

«... e un terrible crime imperdoable o de negar o esforzo grande ou pequeno que cada un poida aportar pra o erigemento do noso pobo vitima eterna dos aldraxes asoballantes d'un bárbaro centralismo.»

FAI unhas datas publicou en NOSA TERRA—iste decenario viril e forte—un esquirentor entusiasta e culto, catedrático de Psicología e publicista chamado Johan Viqueira, un artigo falando do galego na escola, no que fai atinadas ouservaciós moi postas en razón. Pensando n'elas ocorreuseme o qu'eiquí vou dicir.

Paréceme ben qu'ós nenos qu'asisten ás escolas da terra ademais de enseñarles en castelán enséñeselles tamén en galego pois, como di o articulista, «o mestre non debe prohibir ós rapaces ou rapazas a eispresión do pensamento eispontánea, é dicir na propia e enxebre fala.

¡Canto non se adiantaría pedagóxicamente si tal se fixera en Galicia! Suprimir a formulazón do pensar n'unha lingua extrana e suprimir un d'os impedimentos mais grandes pra o pensar ja que *pensar e verbe* van sempre íntimamente unidos. O mestre debe dar ainda outro paso. Cando seja totalmente preciso, como sucede no insino d'os nenos que comenzan a frecuentar a escola, non debe evitar falar en galego anque o fale sómente como language auxiliar.»

En efeuto. Eu ben sei qu'o mestre que queira qu'a sua enseñanza seia eficaz non ten mais remedio que valerse d'o noso idioma. E imposible—eisi: imposible, digan o que queiran algunhas persoas, antre elas algúns mestres—qu'a enseñanza n'as escolas seia cumprida, eficaz e perfeuta si se prescinde do galego. Sobor todo n'as aldeias xa que n'as vilas, pobos e cibdás o neno debido ó contaoto con certas xentes sabe e comprende mellor o castelán.

Antramentras que n'as aldeas como de cote falan en galego, pensan en galego, oyen falar en galego e respiran un ambiente galego si de súpeto ó chegar a escola fálalles e exprican en castelán—l'ngua paa eles completamente eistrana, eisótica—comprenderán *a medias* o que se lles quere dicir e eisplicar, o que se pretende facerlles comprender.

Por iso eu acepto ó que o señore Viqueira propón: «levar á escola a poesía, en xeral a literatura, popular ou cuase popular e a *cántiga* popular. Sería un traballo interesante facer unha *antología literaria e musical-literaria* galega para a nosa escola que per-

mitira realizar o proyeito que expoño. Estéticamente nada pode producir un efeuto mas grande que o arte nado da yalma do pobo; lingüísticamente un galego puro e belo, depuraría a fala actual. Ademais deberíase facer escribir ós rapaces as poesías lidas ou cantadas e afacelos asin a empregar como lingua escrita a sua propia.»

E isto e o pirmeiro paso que se debe intentar en tal senso.

* * *

Queden pra outros artigos ó falar—glosando o do citado esquirentor—si o estudo d'o galego debe ser ou non materia que de nacimiento a unha nova asignatura n'as Escolas Normaes; utilidade, comenencia e necesidade da nova disciplina; o galego bilingüe; autuación d'ós mestres galegos e d'ós mestres eistranos nas escolas da nosa terra e, derradeiramente, cómo desempeñarían seu cometido n'ista cuestión os mestres d'escolas privadas e consecuencias que d'isto derivaríanse.

ORTIZ NOVO

(Bibliotecario da «Irmandade da Fala» de Santiago.)

Compostela, MCMXVIII.

CRISIS EXEMPRAR

PASARON as eleucións e pranteóuse a crisis.

Ista crisis foi provocada pol-os ministros rexionalistas Sres. Rodés e Ventosa. Pol-o qu'a eles atañe, é perfeutamente lóxica i-eisplicabre. Trátase d'unha das poucas crisis na que, a fidelidade dos políticos ós ideaies que sustentan, ficou probada. Trátase, pol-o qu'ós ministros dimitentes atañe, d'algo poucas veces ollado na España: o non habere esquencido no Poder o que prometeron na oposición.

Os que chamaban traidores ó espírito da Asambreia de Parlamentarios, ó Sr. Cambó e ós Sres. Rodés e Ventosa, por prestárense a apoiaren un gabinete de concentrazón, como o de García Prieto, agora convenceránse da pouca razón que lles asistía ó emitiren os seus xuicios ateigados de apasionamento. Os Sres. Ventosa e Rodés ó entran a formar parte do Goberno que acaban de deixare, fixeron unha decrarazón ministerial na qu'afirmaban qu'eles defenderían de cote o espírito da soada Asambreia citada. E eles dende o Poder, e o Sr. Cambó e os seus amigos dende fora, seguiron adoito laborando pol-a reforma constituzonal, entramentras qu'os que de traidores tachába-

banos, non tornaron a falar mais do importante pleito, perdendo algunhos, como Lerroux e Melquiades Alvarez, a confianza das masas, antre tanto qu'o rexionalismo adiquiría novos prosélitos.

Os Sres. Ventosa e Rodés colaboraron, pñdóse en situazón gubernamental, pra impñr unhas eleiciós sinceiras das cales surxisen unhas Cortes integradas por xente nova capaz de sancionare, de xeito patriótico, os scordos da Asambreia de Parlamentarios. Os seus bos propósitos estreláronse contra das impurezas da realidade. O amaño caciquil siguéu trufante. O descuaxe da vella política non puido levarse a remate aínda, mais levaráse moi axiña, e pol-o mesmo prantearon a crisis pra laboraren dende a oposición, como o fixeron dende o Poder, pol-a imposición das salvadoras concrusiós da Asambreia de Parlamentarios.

O SALMO DO ETERNO

I

¡Ningún sér pode caer na nada!... A esenza eterna vive e obra peremnemente en todo. Enlázate, pois, xubiloso á eistencia. ¡A vida é eterna, e inquebrantabres leises protexen os tesouros vivos qu'o universo crea!

II

A verdade háchase desvelada dende longo tempo po-la serie enteira d'os espíritos magnos. ¡Conságrate, pois, á verdade, xa antiga! ¡Fillo da terra, rinde aución de gracias á sabiduría que trazou o seu circo ó redor do sol, e que prescribe a sua ruta á irmán d'o sol!

III

Torna logo a tua ollada hacia ti mesmo: nas profundidades do teu ser atoparás un guía, ó cal todo nobre espírito confiase sin reservas. Ningunha lei pode faltarche alí, pois a concenza ceibe e o sol d'o teu día moral.

IV

Os sensos son tamén un guía. Si a tua intelixenza háchase desperta, non che amosstrarán erros. Con áxil ollada ouserva gozo, e con paso seguro e modesto, marcha a través dos chans d'iste mundo ateigado de ricos dones.

V

Qu'a tua ledicia sexa moderada no abundamento e a beizón; qu'a razón háchese persente cando a vida goce d'a vida. ¡Eisi, o pasado deixa de sere efimero; eisi o porvir é un vivente adianto; eisi o persente é a eternidade!

VI

E cando formes o teu espírito n-iste molde; cando te decates de que soio é verdade o que fecundiza o teu espírito: estonces ouserva o curso xêral do mundo e asóciate á minoría.

VII

En todol-os tempos, o filósofo e o poeta preferiron traballar silenzosamente n-as creazóns d'o seu maxín. Isa será a tua dicha, a mais envexabre. Gozarás d'antemán, d'os subrimos sentimentos qu'encherán un día ás mais nobres almas.

J. W. GOETHE.

Peneirando...

QUEEN foi o que dixo que na cibdá da Cruña, eisiste o probrema das subsistencias? Non fai moitas datas que brindouse pan ós cibdadáns cruñeses, e soio *Oito centos e pico* afoutáronse a catal-o.

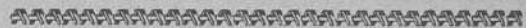
O que nos fai pensar unha de duas: ou qu'a fame é pouca ou o pan cativo.

Dixo Dato n'unha recente decrarazón ós periodistas: «Yo no toreo mas que con mi cuadrilla».

¡Ai, canto mais comencidos ficaríamos, si

dixera: Somos tan partidarios do alpinismo eu e mais a miña cuadrilla, que autuaríamos e viviríamos adoito no corazón de calquer serra: da Morena por exemplo!

Na administración d'A NOSA TERRA temos á venda o libro de poesías DA TERRA ASOBALLADA de Ramón Cabanillas.

Prezo 1'50 pesetas.

LIT. E IMP. ROEL.-CORUÑA.

¡GUERRA AOS CALLOS!

Callos, sabaños e ollos de galo cúranse co

Bálsamo Oriental

Premiado con Medalla d'Ouro na Esposición de Buenos Aires

Fabricantes: Prudencio López e Fillo - Jerez.

Representante: Manuel Sánchez - A Cruña.

De venta n'as boas Boticas

ICANAS Á FORA!

Cos productos premeados con Medalla d'Ouro en Buenos Aires e adoutados pol-o mundo enteiro

Aceite del Serrallo

-Y-

La Jerezalina

DE VENTA EN TODO O MUNDO

Únicos fabricantes: PRUDENCIO LÓPEZ E FILLO - Jerez.

Representante: MANUEL SÁNCHEZ - A Cruña.

BALDOMIR

Pórase axiña a venda unha nova colección de melodías inspiradas en poesías de Rosalía, Curros, Cabanillas e Rey Soto.

Cando vosté percise o SELLO YER

non pida xamais un sello pr' o DÔR DE CABEZA, porqu' eisi quen llo venda, fica en libertade de darlle calquer *sustituto ou imitazón*, razón pol-a qu' en moitos casos non daránlle o único e lexítimo SELLO YER, e sí outro calquera, cuios efectos serán sin valore, e non donaránlle o alivio que percisa.

Pida, eisixa vosté sempre o

SELLO YER

que cura coma non hai porparado qu' o asomelle o DÔR DE CABEZA, DÔRES REUMATICOS, GRIPPE, DÔR DE MOAS E DE OUVIDOS e toda cras de dôres nerviosos.

Caixa co-un sello, soio costa 30 CÉNTIMOS.

Caixa co-unha ducia de sellos, 3 PESETAS.

DE VENDA EN TODAL-AS FARMACIAS E DROGUERÍAS

Faise cárrego de toda cras de traballos gráficos, en imprenta, litografía e fotograbado, así coma sellos de caucho

A Papeleira Galega

FÁBRICA DE BOLSAS DE PAPEL DE TODAS CRAS FOTOGABADO

BARRERA, 7

A CRUÑA

Teléf. 434

NOVO LIBRO

Da Terra asoballada

POESÍAS

DE

Ramón Cabanillas

De venda en total-as librerías e na administración d'A Nosa Terra.

Prezo: 1'50 ptas.

FRÁBICA MECÁNICA

:-: DE CALZADO :-:

- DE -

ANXEL SENRA

RÚA XUAN FLÓREZ

Depósito: Cantón Grande, 15

A CRUÑA

FILLOS DE A. BARCELÓ (S. en C.)**MÁLAGA**

Cosecheiros, esportadores de viños seleitos da España, oxén, anisados, ron, coñac, etc.

Son os únicos donos das marcas de moito creto e sona chamadas

ANÍS DOUS MONOS**RON LA LUCÍE****OXÉN SUPERFINO**

Pra encargos, na Cruña, rúa do Orzán, 144

Automovilistas:

As mais fortes, milliores e mais económicas cubertas, son as

PALMER

Depósito xeneral en Galicia.

Real, 20 -- A Cruña

NAZONALISMO GALLEGO

A NOSA AFIRMACION REXIONAL
(2.ª EDICION)

Libriño ben impreatado nos modernos talleres da «Voz de Galicia» con xuíños e opinións de Rodrigo Sanz Porteiro, Banet, Fontenla, Calvo, Casares, etc., por Antón Villar Ponte.

Véndese a 50 céntimos.— Os pedidos faránse ó auto-re, no Rego d'Auga, 4-1.º — Cruña. — Os suscritores d'este boletín poderán adquirilo á metade do prezo sinalado.

LABREGOS:

Si queredes encoutar a peste das patacas, vacelos (vides), hortalizas, etc., e dobrar a colleita d'aqueles pro **SULFATO DE COBRE** ductos, empregade o

Pedide prezos e condicións ós

Grandes Almacés de Ferretería, Vidros e Pinturas

DE

Romero Hermanos

Concepción Arenal, 1 e 3; Iglesia, 90 e 92,
e Canalejas, 77

FERROL**H. LA PALOMA**

— DE —

Ramón Morandeira

Este espréndido establecemento, situado no mais céntrico da poboación, axeitado á outura dos milliores da sua cras, conta con espazosas e aireadas habitazons, boa e abundante mesa, un servizo puntual i esmerado, e asistencia facultativa pol-o enxebre e renomado doutor A. Otero.

Fonte de San Antón, 20 - Santiago

LEUTORES:

Quen queira ter un traxe bóo e xeitoso, e que lle coste pouco diñeiro, qu'ó faga na xastaría de

Xosé Varela

CIRCO, 16-BAIXO - VIGO

FÁBRICA DE BISELAR, GRABAR E DECORAR CRISTAL

—><—

Espellos de Venecia e de tocador, lisos e biselados.

Rótulos grabados e vidreiras artísticas.

Lúas de grandes tamaños e grosuras.

Vidros impresos e de total-as cras.

Baldosas pra pisos.

Narciso F. Pereira

ORZAN, 76 E SOCORRO, 37 E 39

A CRUÑA

Farmacia da Silva

PATENTES NAZONALES I-ESTRANXEIRAS

SURTIDO COMPRETO

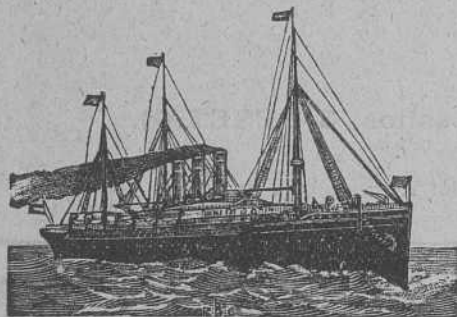
Silva -- A Cruña

Os esquisitos VIÑOS do

VALLE DE MONTERREY - Ourense

véndense no Rego d'Auga, 44

Probádeo, os que gustedes d'un bon viño de mesa.

COMPAGNIE GENERALE TRANSATLANTIQUE

VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE

SERVICIOS DIREITOS DENDE O PORTO DA CRUÑA

LINEA DE HABANA E VERACRUS

Prezo en terceira â Habana	Ptas. 298'60
» » Veracrús.	» 313'60

Facilitanse billetes de ferrocarril da Habana a Santiago de Cuba pol-o prezo de Ptas. 35.

Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía.

Para toda clás d'informes sóbor de datas de saída, precios do pasaxe e tipos de flete, dirixirse ó seu Consignatario

D. Nicandro Fariña

Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo

NOTA. — Quedan sin efecto total-as tarxetas de visita, pois non se deixa entrare a bordo.